

Sygn. akt IV CNP 32/18

POSTANOWIENIE

Dnia 29 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie ze skargi powoda
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku
Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 9 marca 2016 r., sygn. akt I ACa [...],
w sprawie z powództwa J. J.
przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Rejonowemu w G., Sądowi Okręgowemu
w G., Sądowi Rejonowemu w W., Sądowi Okręgowemu w S., Sądowi Rejonowemu
w C., Sądowi Rejonowemu w X., Sądowi Rejonowemu w Y., Sądowi Apelacyjnemu
w [...] i Sądowi Okręgowemu w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 29 marca 2019 r.,

- 1) odrzuca skargę;**
- 2) zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem kosztów postępowania wywołanego skargą;**
- 3) przyznaje radcy prawnemu M. K. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) zł powiększoną o podatek od towarów i usług we właściwej stawce tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi.**

UZASADNIENIE

Powód J. J. wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa – sądów wymienionych w pozwie, jako jego jednostki organizacyjne, kwoty 90.000, jako zadośćuczynienia za krzywdę wyrządzoną mu w związku z przewlekłością postępowań sądowych.

Pozwany Skarb Państwa wniósł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z 8 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy w G. oddalił powództwo ze względu na niewykazanie przez powoda przesłanek odpowiedzialności za czyn niedozwolony związany z wykonywaniem władzy publicznej, jak i za naruszenie dóbr osobistych powoda. Wyrokiem z 9 marca 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego z 8 kwietnia 2015 r.

W skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z 9 marca 2016 r. powód zarzucił, że orzeczenie to zostało wydane z naruszeniem art. 117 § 5, art. 379 pkt 5, art. 129 § 1 i 4, art. 248 § 1, art. 130 § 1, art. 224 § 1, art. 227, art. 217 § 2, art. 381, art. 382 w zw. z art. 391 § 1, art. 258, art. 262, art. 299, art. 232 zdanie drugie, art. 386 § 4 w zw. z art. 227, art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 30 i art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 23 k.c. Stwierdził, że nie jest i nie było możliwe wzruszenie wyroku Sądu Apelacyjnego w drodze innych środków prawnych, bowiem nie została wniesiona skarga kasacyjna od tego wyroku i brak jest też podstaw do złożenia skargi o wznowienie postępowania w sprawie, w której został wydany. Powód oświadczył też, że poniósł szkodę niemajątkową w związku z wydaniem zaskarżonego wyroku.

Pozwany wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania lub jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest lokowana w grupie środków prawnych o charakterze nadzwyczajnym z tej przyczyny, że dotyczy orzeczenia o charakterze prawomocnym. Stanowi ona środek szczególnego rodzaju, gdyż przez jej wniesienie i uwzględnienie strona nie uzyskuje zmiany orzeczenia czy choćby jego wyeliminowania z obrotu prawnego, lecz jedynie prejudykat, który pozwoli jej realizować odpowiedzialność

odszkodowawczą, jeżeli przez wydanie orzeczenia poniosła szkodę, a orzeczenie okazało się bezprawne. Z tej przyczyny skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie można traktować jak alternatywy dla apelacji, skargi o wznowienie postępowania czy choćby skargi kasacyjnej, a od 3 kwietnia 2018 r. – skargi nadzwyczajnej.

Wbrew twierdzeniom skarżącego, wyrok Sądu Apelacyjnego z 9 marca 2016 r. był zaskarżalny skargą kasacyjną, a na taką kwalifikację jego zaskarżalności w rozumieniu art. 424¹ § 1 k.p.c. nie ma wpływu okoliczność, że skarga kasacyjna nie została od niego wniesiona, bowiem ustanowiony dla powoda pełnomocnik z urzędu nie znalazł ku temu podstaw. W postanowieniu z 17 września 2014 r., V CNP 6/14, (nieopubl.), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że nie ma podstaw do uznania, iż odmowa sporządzenia skargi kasacyjnej przez ustanowionego pełnomocnika uniemożliwiła skorzystanie z dopuszczalnego środka zaskarżenia wyroku, gdy skarżący nie poczynił starań o uzyskanie pomocy prawnej ze strony innego pełnomocnika (zob. także postanowienie Sądu Najwyższego z 18 października 2017 r., I BP 15/16, nieopubl.).

Niezależnie od powyższego trzeba odnotować, że powód wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku 9 marca 2018 r., ale po 3 kwietnia 2018 r. przesłanka dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku mająca związek z subsydiarnym charakterem tego środka prawnego musi być rozważona z uwzględnieniem, że z tą datą do systemu prawnego wprowadzony został kolejny nadzwyczajny środek zaskarżenia w postaci skargi nadzwyczajnej, uregulowanej w art. 89 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r. poz. 5 ze zm.; dalej jako „u.S.N.”). Ustawodawca nie ustalił żadnych zasad mających służyć powiązaniu tego nowego środka prawnego z systemem środków funkcjonujących już wcześniej. W art. 115 § 1 u.S.N. stwierdził natomiast, że w okresie 3 lat od dnia wejścia w życie tej ustawy skarga nadzwyczajna może być wniesiona od prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie w sprawach, które uprawomocniły się po 17 października 1997 r. Wówczas art. 89 § 3 zdanie pierwsze nie stosuje się. Oznacza to, że powód – niezależnie od tego, iż już wcześniej wystąpił ze skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia – po 3 kwietnia

2018 r. zyskał możliwość wystąpienia w ciągu 3 lat od 8 kwietnia 2018 r. ze skargą nadzwyczajną. Podstawy zaskarżenia orzeczenia skargą nadzwyczajną są w części zbieżne z podstawami skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, gdyż skargą nadzwyczajną można zaskarżyć orzeczenie, które narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji lub orzeczenie w sposób rażąco naruszające prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie. Podstawy skargi nadzwyczajnej w części wykraczają poza podstawy skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, gdyż skarga nadzwyczajna jest dopuszczalna, gdy zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, podczas gdy na takim zarzucie nie można oprzeć skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Uwzględnienie skargi nadzwyczajnej co do zasady prowadzi do wyeliminowania z obrotu prawnego orzeczenia, które jest sprzeczne z prawem, podczas gdy uwzględnienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie wywołuje takich skutków. Dopuszczalność skargi nadzwyczajnej jest wyłączona w razie, gdy orzeczenie, od którego została wniesiona może być uchylone lub zmienione na drodze innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia, a w tej grupie środków prawnych niewątpliwie nie mieści się skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Tymczasem skarga nadzwyczajna należy do kategorii środków prawnych, których uwzględnienie może spowodować wyeliminowanie z obrotu prawnego prawomocnego orzeczenia, a otwarcie drogi do skorzystania z takich środków wyprzedza skorzystanie ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Wejście w życie przepisów o skardze nadzwyczajnej czyni zatem skargę powoda o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia niedopuszczalną, bez wykazania, że powód próbował skorzystać z tego nowego środka prawnego, ale skarga nadzwyczajna nie została na jego korzyść wniesiona (zob. też postanowienia Sądu Najwyższego z 30 sierpnia 2018 r., III CNP 9/18, nieopubl. oraz z 10 stycznia 2019 r., II CNP 2/18, z 31 stycznia 2019 r., V CNP 45/19).

W świetle art. 424¹ § 1 k.p.c. źródłem szkody, do naprawienia której zmierza

osoba zabiegająca o prejudykat i wnosząca skargę przewidzianą tym przepisem ma być wydanie niezgodnego z prawem wyroku kończącego postępowanie w sprawie, nie zaś uchybienia, które sąd miał popełnić w toku postępowania.

Szkodą w rozumieniu przepisów o skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest konkretny uszczerbek majątkowy, ustalony zgodnie z art. 361 § 2 k.c. (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 czerwca 2015 r., V CNP 60/14, nieopubl.). Skarżący przytoczył orzecznictwo Sądu Najwyższego, w świetle którego skarga może też zmierzać do naprawienia szkody niemajątkowej. Trzeba jednak zauważyć, że skoro skarga taka ma być prejudykatem do dochodzenia roszczeń o odszkodowanie i zadośćuczynienie, to szkoda niemajątkowa, do której naprawienia będzie dążył wnoszący skargę musi odpowiadać tym postaciom uszczerbków w sferze dóbr niematerialnych, z poniesieniem których system prawny wiąże możliwość uzyskania odszkodowania lub zadośćuczynienia. Są to uszczerbki w takich dobrach, jak życie i zdrowie (art. 444-447 k.c.) oraz w innych dobrach osobistych (art. 448 k.c.). Stanowiące przesłankę dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia uprawdopodobnienie poniesienia szkody niemajątkowej pozostającej w związku z wydanym orzeczeniem nie może ograniczać się do twierdzenia o doznaniu ujemnych przeżyć na skutek zapoznania treści tego orzeczenia, gdyż one same nie stanowią uszczerbków niemajątkowych podlegających skompensowaniu zadośćuczynieniem. Uprawdopodobnienie takiej szkody wymaga odniesienia się do tych dóbr niematerialnych, których naruszenie usprawiedliwia żądanie zadośćuczynienia.

Obowiązkiem wnoszącego skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku jest uprawdopodobnienie wyrządzenia mu szkody przez jego wydanie (art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.). Zgodnie z poglądem ustalonym w orzecznictwie, uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody przez wydanie wyroku polega na złożeniu przez skarżącego oświadczenia, że szkoda wystąpiła – ze wskazaniem jej rodzaju i rozmiaru – oraz uwiarygodnienie tego oświadczenia przez powołanie i przedstawienie dowodów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05, OSNC 2006, nr 1, poz. 16). Niezbędne jest przy tym przeprowadzenie przekonującego wyводу wskazującego czas powstania

szkody oraz związek przyczynowy między nią a wydaniem zaskarżonego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05, BSN 2006, nr 4, s. 10).

Powód nie uprawdopodobnił, żeby na skutek wydania zaskarżonego wyroku została mu wyrządzona szkoda, czy krzywda w dobrach podlegających ochronie prawnej. W celu uprawdopodobnienia szkody złożył bowiem oświadczenie z 1 marca 2018 r., w którym stwierdził, że w wyniku wydania zaskarżonego wyroku doznał krzywdy w postaci cierpienia fizycznego i psychicznego, co spowodowało pogorszenie jego stanu zdrowia. Tożsame okoliczności były jednak powoływane przez skarżącego w sprawie, w której zapadł zaskarżony wyrok, jako mające już wówczas miejsce, co oznacza, że nie można ich wiązać przyczynowo z tym wyrokiem. Prawo do sądu, do którego także skarżący się odwołał, nie jest dobrem osobistym, lecz publicznym prawem podmiotowym, zagwarantowanym przez system prawny w celu ochrony innych dóbr.

Podsumowując trzeba stwierdzić, że wbrew obowiązкови wynikającemu z art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. skarżący nie uprawdopodobnił, że nie istniała i nie istnieje możliwość uzyskania przez niego uchylecia lub zmiany wyroku, któremu zarzuca niezgodność z prawem oraz żeby przez wydanie tego wyroku doszło do wyrządzenia mu szkody podlegającej naprawieniu przez odszkodowanie lub zadośćuczynienie. Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł o odrzuceniu skargi.

O kosztach postępowania należnych Skarbowi Państwa Sąd Najwyższy orzekł stosownie do art. 98 § 1 i 3, art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 13 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn.: Dz.U. poz. 1800).

O wynagrodzeniu pełnomocnika powoda Sąd Najwyższy orzekł stosownie do § 16 ust. 5 pkt 2 w zw. z § 8 pkt 6, § 2 pkt 1 i 2, § 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. 2019 r. poz. 68).

aj